

Культурологія

УДК 008:130

Просандєєва Людмила Євгеніївна
доктор психологічних наук,
декан факультету культурології,
професор кафедри культурології
Київського національного університету
культури і мистецтв

РОЗВИТОК САМОЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ВІЛЬНОГО ЧАСУ

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми самоцінності особистості у просторі вільного часу. Проаналізовано зміст поняття "самоцінність особистості" та обґрунтовано умови її розвитку в процесі культурно-дозвілєвої діяльності.

Ключові слова: самоцінність, особистість, ціннісне "я", вільний час, психологічний простір власного "Я", культурно-дозвілєва діяльність.

Просандєєва Людмила Євгеніївна, доктор психологічних наук, професор кафедри культурології Київського національного університету культури і мистецтв, декан факультету культурології

Развитие самоценности личности в контексте свободного времени

В статье осуществлен теоретический анализ проблемы самоценности личности в пространстве свободного времени. Проанализировано содержание понятия "самоценность личности" и обосновано условия ее развития в процессе культурно-досуговой деятельности.

Ключевые слова: самоценность, личность, ценностное "я", свободное время, психологическое пространство собственного "Я", культурно-досуговая деятельность.

Prosandeeva Ludmila, Doctor of Psychology, Professor of Cultural Studies Chair of the Kyiv National University of the Culture and Arts, Dean of the Faculty of Cultural Studies

Development of the self-worth individual in the course of the leisure activities

The article presents a theoretical analysis of the problem of self-worth individual in the space of free time. A content of the concept of "self-worth individual" is analyzed and the conditions of its development in the process of the leisure activities are justified.

Keywords: self-worth, personality, axiological "I", free time, leisure activity, psychological space of own "I", cultural and recreational activities.

Важливою проблемою трансформації сучасного українського суспільства є самоусвідомлення особистості у контексті власної соціальної значущості. Ідентифікація себе на особистісному й соціальному рівнях є фундаментальним засадничим принципом ментального самоототожнення, вагомою детермінантою суб'єктності, рушійною силою онтогенетичного становлення індивіда.

На сучасному етапі цивілізаційного розвитку особливого значення набувають культурологічні та психолого-педагогічні аспекти процесу розвитку підростаючої особистості. Сьогодні на історичну арену виходить новий соціальний тип особистості, здатної до інноваційного мислення, рефлексії та самореалізації. Проте вчені констатують, що в результаті трансформації сучасного суспільства (переживання значних соціальних та екологічних катаклізмів) спостерігається криза самоцінності, яка передусім пов'язана з порушенням ідентичності, що може призвести до знецінення особистості. У зв'язку з цим пріоритетними постають завдання створення умов для якісно нової підготовки молодих людей до життя, їх вміння орієнтуватися у світі ринкових відносин, масових системних комунікацій, суперечливому суспільно-політичному житті, несприятливому екологічному середовищі, не втрачаючи при цьому індивідуальної своєрідності, власної неповторності та духовності.

Однією з вагомих причин недостатнього розвитку самоцінності підростаючої особистості є недоліки в організації вільного часу. Це пов'язано з тривалим ігноруванням ідеї самоцінності людської особистості, насадження масового колективізму, домінування монологічної стратегії в системі освіти і виховання, що значно гальмували естетичний та духовний розвиток підростаючого покоління. На сучасному етапі процеси швидких соціальних змін, що відбуваються у світі і в нашій країні, спонукають нас по-новому оцінювати питання про виховну ефективність культурно-дозвілєвої діяльності як засобу розвитку ціннісного "Я" особистості.

Аналіз проблеми показав, що культурно-дозвілєві заклади мають невичерпні можливості у розвитку самоцінності особистості, адже вони є місцем спілкування, особистісно і суспільно значущої

діяльності дітей та юнацтва. При належному психолого-педагогічному спрямуванні спілкування й активна соціальна діяльність, створюють невимушені природні умови для формування ціннісного "Я" особистості. До того ж активна участь у творчій, вільно обраній діяльності є важливим засобом самоосвіти, самопізнання, саморегуляції поведінки, виховання творчої особистості, підвищення її загальної культури і духовності.

Отже, актуальність проблеми, її недостатнє теоретичне й практичне вирішення зумовили вибір теми нашого дослідження та потребу в ліквідації тих прогалин, які мають місце в царині вивчення і розвитку самоцінності особистості як складного утворення особистості. Тому в руслі культурології важливо обґрунтувати сутність та місце самоцінності в контексті вільного часу, визначити її вплив на стратегії власної поведінки, виявити генезис, індивідуальні відмінності розвитку зазначеного феномена.

Мета статті – визначити специфіку розвитку самоцінності підростаючої особистості в контексті вільного часу, обґрунтувати особливості її генезису в результаті зміни ціннісних пріоритетів особистості.

Аналіз наукових джерел за окресленою тематикою дозволив виокремити певні підходи до розв'язання проблеми розвитку самоцінності особистості. Так, досягнення філософів полягають в обґрунтуванні поглядів на соціальну та духовну сутність буття людини (С.К'єркегор, Ф.Ніцше, М. Гайдегер), свободи особистості та її самозбагачення, самовідтворення, самооновлення в соціальному вимірі (М.О.Бердяєв, О.Ф.Лосєв, Ж.-П.Сартр), діалогізму в розумінні особистістю нескінченності змісту "Я-іншого" (М.М.Бахтін), зорієнтованості особистості на суб'єктивне, внутрішнє – "енергія зусилля над самим собою" (М.Мамардашвілі), пошуку індивідом духовності в умовах глобальної цивілізації (В.Є.Барановський, Л. П. Буєва, Ю. Н.Волков, С.П.Курдюмов, І.Р.Пригожин).

Результати теоретичного аналізу праць зарубіжних психологів показали, що самоцінність особистості розуміється у психоаналітичній психології як "ціннісне прагнення до переваг над іншими та самодосконалості" (А.Адлер); в егопсихології – як "свобода особистості, її вірність своєму ціннісному "Я" (Е.Еріксон); біхевіоризмі як "готовність до презентації себе як цінності іншим" (Дж. Вольп); гуманістичній психології як "постійна потреба в ціннісному самовираженні та саморозвитку" (А.Маслоу), "самоактуалізація своєї індивідуальної неповторності" (К.Роджерс); в екзистенціалізмі як "визнання власної духовної цінності" (А. Ленгле).

Так, в контекст поняття самоцінності особистості покладене розуміння її як найвищої цінності, що пов'язано з узгодженим співвідношенням "Я"-фізичного, "Я"-соціального, "Я"-духовного. Причому такий "баланс" актуалізується завдяки наступним показникам особистісного розвитку: велика інтегрованість, цілісність особистості, постійне змінювання як вільний рух в процесі "самоактуалізації потенціалів людини" (А. Маслоу); еволюціонуюча, гетеростатична природа особистості, існування її в якості процесу, а не сталої сутності (К.Роджерс, Р. Мей, Р. Ассаджолі); вихід за межі себе (трансцендентність) як творчий характер життєдіяльності (А. Ленгле), "всезростаюча відкритість досвіду", тобто розширення зв'язків ціннісного "Я" з навколишнім світом (Г. Олпорт). Джерелом розвитку самоцінності особистості визнаються не лише природні потенціали людини, а й соціальні впливи. Відтак, чим інтенсивніший контакт людини із соціумом, тим гостріше постає завдання збереження власної самоцінності та унікальності.

Культурологічний аналіз проблеми дозволяє, як важливої умови розвитку особистості та її самоцінності, пов'язують насамперед із працею Т.Веблена "Теорія праздного класу" [3], в якій теоретично обґрунтовано сутність феномена „вільний час“, його структуру, функції тощо. Найвагоміший внесок у розробку економічного обґрунтування і визначення сутності вільного часу вніс також К. Маркс своєю фундаментальною працею „Капітал“, вважаючи цей час мірилом багатства суспільства.

Сучасне дозвілля розглядають у різних ракурсах: як продукт індустріалізму і урбанізму (Р. Арон, У.Ростоу, А.Турен та ін.), у теорії "класової культури" (Е. Шилз, У. Уайт) та ідеї "цивілізації дозвілля" (Ж. Дюмазедьє, Ж.Фурастьє). Вільний час досліджується зазначеними вченими як стимулятор регіонального розвитку, фактор стабілізації суспільства, зростання якості культурного середовища, життя окремої людини загалом. Дозвілля і відпочинок, як його головний зміст, аналізується вченими не через діяльність особистості, а через її ставлення до цієї діяльності, що пов'язано з поняттям свободи, щастя, задоволення, самоствердження, повноти життя. При цьому більшість дослідників, визнаючи особливу роль дозвілля в становленні самосвідомості особистості, підкреслюють, що культурне самовизначення людини неминуче припускає можливість власного вибору, адже вільний час завжди можна заповнити за своїми унікальними, неповторними уподобаннями, а не за примусом. Це час, який можна безрозсудливо витратити і який є захистом проти повсякденності, втечею від неї, як протилежність прагматизму і раціоналізму. Тому бажанням втечі від буденності просякнуте все повсякденне життя людини [3].

У вітчизняному культурознавстві висвітлювали проблему розвитку особистості в контексті вільного часу В.Патрушев [7] (обґрунтування використання вільного часу як детермінанти культурного самовизначення людини шляхом позитивно побудованої дозвіллевої діяльності, що включає й мистецьку діяльність), В.Піча [8] (філософія вільного часу, значення його балансу у життєвому просторі, а також зворотній вплив вільного часу на робочий), Я.Підпригоршук [9] (стратегія використання вільного часу як компенсаційного засобу, психологічні механізми його емоційної наповненості засобами мистецтва), Є.Чмихало [11] (культурно-дозвіллева діяльність у зарубіжних країнах) та ін. Усі ці праці тією чи іншою мірою торкаються проблеми розвитку особистості та її самоцінності в мистецькому просторі.

Отже, визначальним положенням наукових концепцій філософів, психологів та культурологів стало використання внутрішнього досвіду особистості для вивчення динамічного процесу її "самозмінювання", "постійного напрямку руху впродовж життя". Саме в процесі самозмінювання, коли задовольняється потреба особистості в самоактуалізації, у неї виникає "пікове" переживання самоідентичності та власної цінності. Останнє пов'язане зі здійсненням особистої місії, зокрема з більш повним пізнанням і прийняттям власної споконвічної цінності, з "безутомним прагненням до єдності, інтеграції, або внутрішньої синергії особистості" [14].

Відтак, аналіз різних наукових концепцій дає можливість стверджувати, що самоцінність як унікальна цілісна система являє собою не лише заздалегідь задану, а й відкриту можливість для самореалізації. Головне в розвитку самоцінності особистості – не залежність від її минулого, а спрямованість в майбутнє, до вільної реалізації своїх потенцій, особливо творчих задатків і здібностей, до зміцнення віри в себе й прагнення до ідеального "Я". У нашому дослідженні самоцінність розглядається як важливе психологічне утворення, що виникає на основі самосприйняття, самооцінки Я-образу, оцінок референтного оточення. Самоцінність – одна зі складових суб'єктного ядра особистості й структури її самосвідомості, механізм керування поведінкою. На рівні самосвідомості самоцінність проявляється у стратегіях поведінки особистості й соціальній діяльності. Самоцінність – це впевненість людини у власній значущості, особистісній цінності, і ця цінність – її власне "Я", самоідентичність.

Спираючись на наукові доробки окремих вчених (І.Д. Бега, С.Л. Рубінштейна, А.В. Брушлінського, В.В. Знакова, Н.І. Непомнящої, І.С. Якіманської та ін.), нами розроблений особистісно-ціннісний підхід, сутність якого полягає у визнанні людини як найвищої цінності, її прав на вільний розвиток, прояв своїх духовних потреб, здібностей, утвердження духовно-ціннісного "Я" у соціальній взаємодії. Основу особистісно-ціннісного підходу складає сукупність вихідних теоретичних положень про закономірності, структуру, функціонування і розвиток самоцінності особистості, він полягає у особистісній інтерпретації цінностей і сенсів життя, відтворенні ціннісно-сислової сфери особистості та індивідуального способу розуміння буття. Вихідними принципами цього підходу визначено наступні: автономізація-соціалізація власного "Я" особистості (автономне освоєння соціального та автономне відторгнення й відтворення соціального); обумовленість самореалізації самоцінності особистості різними стратегіями її поведінки (адаптивною-неадаптивною, альтруїстичною-егоїстичною, конструктивною-деструктивною) [10].

Вільний час – це величезна можливість формування особистості на кращих зразках світової художньої культури, народній художній спадщині, традиціях, звичаях, обрядах українського та інших народів, що живуть на терені України. Тож важливим чинником розвитку самоцінності особистості є раціональне використання вільного часу, оптимального сполучення в ньому двох основних функцій: відновлення фізичних і психічних сил людини та фізичного й духовного розвитку засобами мистецтва.

У реалізації даних функцій сфера культури і мистецтва посідає особливу, надзвичайно важливу роль. Культурно-мистецьке розмаїття, значні відмінності між культурами різних народів, історичних епох, цивілізацій – необхідна передумова та вихідна основа процесів мистецької комунікації. Різноманітність суспільних і міжкультурних зв'язків уможливорює процес спілкування з естетичними ідеями різних часів. Художнє спілкування – завжди реальне спілкування, процес комунікації шляхом образного збагачення та психологічного контактування. Саме художнє спілкування дозволяє людині включатись у певну спільноту (культурну, соціально-історичну), виявляючи при цьому індивідуально-особистісну участь, схильність до визначеної культурної традиції. Так відбувається як єднання етносу і „передача культурних естафет” (М.Мамардашвілі) від покоління до покоління всередині його, так і активізація світової культурної динаміки.

Розвиток самоцінності особистості через мистецтво дає людині можливість виражати набагато більше змісту, смислу, оцінок, почуттів, ніж через інші форми спілкування. Не випадково художня культура першим руйнує хибні прояви поведінки та сприяє. Саме мистецтво забезпечує спілкування між людьми, сприяє створенню особливої сфери соціокультурної комунікації. З одного боку, спілкування відбувається через духовний витвір – художній образ, а з іншого – характер переживання є безпосередньо-практичним. Це переживання веде до закріплення в структурі особистості здатності до співпереживання, спонукає людину до співучасті в житті інших людей та творчої самореалізації свого ціннісного "Я". Іншими словами, раціональне використання вільного часу через мистецтво сприяє формуванню самоцінності та духовності людини, її фізичної досконалості, задоволенню інтересів і потреб у спілкуванні та творчому саморозвитку.

Мистецтво, художня творчість мають здатність об'єднувати суспільство, створювати емоційно-психологічну спільність (наприклад, особливості психології нації, соціальної групи, етнічної спільноти формуються, та є похідними багатьох в чому завдяки культурно-комунікативним впливам). А це, в свою чергу, вдосконалює, гуманізує й суспільні відносини, формує здатність до індивідуалізованого спілкування, емоційного відгуку і розуміння іншої людини на основі сформованого досвіду емоційно-художнього спілкування, що ґрунтується на широкому засвоєнні культурних традицій.

Значний науковий та практичний інтерес мають дані про стимулюючий вплив культурно-дозвіллевої діяльності на творчі здібності людини, на їх загальний та духовний розвиток. З великим навантаженням у школі справляються ті учні, що вже реалізують свої творчі здібності, зокрема у сфері художньої творчості (малювання, навчання танцювальному мистецтву, музиці), тобто ті, хто має розвинені художні смаки. Не викликає сумніву, що, перш, ніж учень візьметься за вивчення основ різних наук, його мозок має досягти певного рівня розвитку. Це відбувається лише за умови систематичних

сенсорних впливів. І ось тут важливу роль відіграє культурно-дозвіллева діяльність. При цьому значення художньої культури визначається рівнем впливу художніх образів на внутрішній світ дитини. Дослідник проблеми впливової сили художньої культури Л.С.Виготський відзначав, що вона "втягує в коло соціального життя найінтимніші й найособистіші складники нашого єства". Духовні аспекти гармонії в художньому творі органічно поєднуються з художніми образами і часом непомітно впливають на потреби, почуття, розум, свідомість молодого людини.

На думку Ф.М.Достоевського, в процесі спілкування з художнім твором, враження, "поступово нагромаджуючись, пробивають з розвитком серцеву кору, проникають у серце, в його сутність і формують людину". При цьому художня культура використовує феномен емоційної пам'яті людини, яка в багатому раз сильніша за раціональну. "Емоційна пам'ять формується як "пам'ять серця" без усякого заучування".

"Художні творення", – наголошував З.Фрейд, – даючи привід до сумісного переживання, викликають у підлітка почуття ідентифікації з художнім образом. Коли твори мистецтва "відображають досягнення цієї культури", то вони "вражають нагадують про її ідеали".

Проте, як наголошував Л.Виготський, "мистецтво ніколи прямо не народжує з себе тієї чи іншої практичної дії, воно лише готує організм до цієї дії". Нерідко художній твір спроможний "раптом потрясти одним потрясінням, заридати одними слізьми і засміятися одним сміхом". Художня культура здатна схилити підростаючу особистість на рішучі вчинки, змінити її потреби.

У процесі культурно-дозвіллевої діяльності художня культура стає для підростаючої особистості джерелом життєвого досвіду, спеціально організованого, продуманого й оціненого з точки зору істинного смислу. Формується оволодіння своїми сутнісними силами, всебічно розвивається ціннісне "Я" особистості. Цей процес охоплює складний комплекс свідомих і підсвідомих реакцій людини, які сприяють визначенню особистісного ставлення до мистецтва, а через нього, – до досягнення духовної сфери життя. Найважливішою умовою такого спілкування має бути духовна насолода, що виникає на основі злиття образного змісту твору та індивідуально-неповторного чуття сприймаючого, в якому виявляється катарсичний характер художньої діяльності.

У процесі сприймання художніх цінностей важливо виділити такі етапи: 1) емоційно-смысловий пошук художньої істини; 2) перенесення уваги з мистецького твору на власні особливості сприйняття; 3) включення свого "Я" в концептуальне розуміння твору.

Заняття мистецтвом у процесі культурно-дозвіллевої діяльності спонукає розвиток творчих здібностей і потреб, здійснюється немовби подвоєння особистості, збагачення її соціальним та культурним досвідом багатьох поколінь. Поступово у молодого людини відбувається становлення найінтимніших почуттів, формуються особисті позиції в розумінні мистецтва, орієнтири вирішення життєвих проблем, що створює засади для самопроєкції та саморегулювання власних вчинків.

Це дає можливість констатувати виключно виключну роль художньої культури у розвитку самоцінності підростаючої особистості та набуває нового соціокультурного змісту в умовах оновлення виховної системи й стало актуальним для сучасної культурології.

На шляху виявлення і пізнання ефективності культурно-дозвіллевої діяльності як засобу розвитку самоцінності підростаючої особистості постають серйозні теоретичні і практичні труднощі. Від того, наскільки людина соціалізована й наскільки вона здатна оцінити власне "Я", залежить якість самореалізації, принципу самодостатності (самодовіри, самоповаги, внутрішньої гармонії).

Проте слід зауважити, що процеси виховання взагалі та розвитку самоцінності зокрема в сучасних умовах потребують переосмислення відповідно до завдань оновлення всіх сфер людської життєдіяльності, побудови в нашій країні демократичного гуманістичного суспільства.

Так, на думку А.Маслоу постала необхідність у новому типі виховання та освіти, "який ми повинні розробити і який сприяв би становленню необхідного нам типу людини, що перебуває в постійному русі, творчої, імпровізуючої, яка довіряє собі, мужньої, самостійної"[10]. Сьогодні в західних країнах започатковується "культуротворче" виховання з уявленнями про гуманістичний тип особистості, яка не лише споживає культурні цінності, але й примножує їх, особистості як самоцінності і цілі, а не засобу суспільного розвитку. Центрування "вирощування" творчої особистості, її саморозвитку у вихованні разом з появою численних моделей інноваційного навчання зменшує кардинальну зміну типу соціокультурного успадкування, яким забезпечується перевага нового над копіюванням старого.

Вченими західних країн висувається парадигмальна формула сучасного гуманістичного виховання та освіти: виховна парадигма самореалізації особистості – освітня парадигма "школи життя". Ось чому сучасне виховання вимагає докорінного переосмислення підростаючої особистості, створення умов для самореалізації її ціннісного "Я" у різних видах творчої діяльності. Саме за цих умов соціально-культурні інституції сприятимуть повноцінному формуванню самоцінності підростаючої особистості.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн.2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади: наук. видання / Бех І.Д. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.
2. Брушлинский А.В. Психология субъекта /Брушлинский А.В. – М.: Изд-во ИП РАН; СПб.: Алетейя, 2003.
3. Веблен Т. Теория праздного класса / Веблен Т. – М., 1966.

4. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции /Леонтьев Д. А. // Вопросы философии. -1996. №4. – С.15-26.
5. Нартова-Бочавер С. К. Человек суверенный: психологическое исследование человека в его бытии /Нартова-Бочавер С. К. – СПб.: Питер, 2008.- 400 с.
6. Непомнящая Н. И. Ценность как личностное основание: Типы. Диагностика. Формирование / Н.И. Непомнящая; Рос. акад. образования, Моск. психол.-социал. ин-т. – М. : МПСИ ; Воронеж : Изд-во НПО "МОДЭК", 2000. – 170 с.
7. Патрушев В. Д. Свободное время: как, где и с кем проводит его горожанин /Патрушев В. Д. // Фонд времени и мероприятия в социальной сфере. – М., 1989.
8. Піча В. М. Культура вільного часу: Філософсько-соціологічний аналіз / Піча В. М. – Львів, 1990.
9. Підпригорщук Я. В. Формування механізму задоволення духовних потреб в умовах ринку / Підпригорщук Я. В. // Питання культурології: Міжвідомчий збірник. – № 13. – К.: КДІК, 1994.
10. Просандеева Л. Е. Генеза самоцінності особистості в процесі соціалізації: монографія / Людмила Євгенівна Просандеева. – К.: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2011. – 348с.
11. Чмихало Є. І. Деякі аспекти розвитку культурно-дозвільної діяльності в зарубіжних країнах та її кадрового забезпечення /Чмихало Є. І. // Культурно-просвітницька діяльність в сучасних умовах ринку. – К.: КДІК, 1994.
12. Friedman G. La puissance et la sagesse / Friedman G. – Gallimard, 1979.

References

1. Bekh I.D. Vykhovannia osobystosti: U 2 kn. Kn.2: Osobystisno-orientovanyi pidkhid: naukovo-praktychni zasady: nauk. vydannia / Bekh I.D. – K.: Lybid, 2003. – 280 s.
2. Brushlinskii A.V. Psikhologiya sub"ekta /Brushlinskii A.V. – M.: Izd-vo IP RAN; SPb.: Aleteia, 2003.
3. Veblen T. Teoriia prazdnogo klassa / Veblen T. – M., 1966.
4. Leont'ev D. A. Tsennost' kak mezhdistsiplinarnoe poniatie: opyt mnogomernoї rekonstruktsii /Leont'ev D. A. // Voprosy filosofii. – 1996. №4. – S.15-26.
5. Nartova-Bochaver S. K. Chelovek suverennyi: psikhologicheskoe issledovanie cheloveka v ego bytii /Nartova-Bochaver S. K. – SPb.: Piter, 2008.- 400 s.
6. Nepomniashchaia N. I. Tsennostnost' kak lichnostnoe osnovanie: Tipy. Diagnostika. Formirovanie / N.I. Nepomniashchaia; Ros. akad. obrazovaniia, Mosk. psikhol.-sotsial. in-t. – M. : MPSI ; Voronezh : Izd-vo NPO "MODEK", 2000. – 170 s.
7. Patrushev V. D. Svobodnoe vremia: kak, gde i s kem provodit ego gorozhanin /Patrushev V. D. // Fond vremeni i meropriiatiia v sotsial'noi sfere. – M., 1989.
8. Picha V. M. Kultura vilnoho chasu: Filosofsko-sotsiolohichniy analiz / Picha V. M. – Lviv, 1990.
9. Pidpryorshchuk Ya. V. Formuvannia mekhanizmu zadovolennia dukhovnykh potreb v umovakh rynku / Pidpryorshchuk Ya. V. // Pytannia kulturolohii: Mizhvidomchyi zbirnyk. – № 13. – K.: KDIK, 1994.
10. Prosandieieva L. Ye. Heneza samotsinnosti osobystosti v protsesi sotsializatsii: monohrafiia / Liudmyla Yevheniivna Prosandieieva. – K.: Natsionalna akademiia kerivnykh kadriv kultury i mystetstv, 2011. – 348s.
11. Chmykhalo Ye. I. Deiaki aspekty rozvytku kulturno-dozvilnoi diialnosti v zarubizhnykh krainakh ta yii kadrovoho zabezpechennia /Chmykhalo Ye. I. // Kulturno-prosvitnitska diialnist v suchasnykh umovakh rynku. – K.: KDIK, 1994.
12. Friedman G. La puissance et la sagesse / Friedman G. – Gallimard, 1979.

УДК 008(477) "21ст" : 321.02

Босик Зоя Олександрівна
кандидат культурології,
завідувач лабораторії традиційної
народної культури ім. В.Т. Скуратівського
Українського центру культурних досліджень
e-mail: zoia.bosik@gmail.com

ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА ХХІ СТОЛІТТЯ У КОНТЕКСТІ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ (на прикладі фольклору)

У статті здійснено науковий аналіз життєздатності нематеріальної культурної спадщини України в складовій традиційної культури, що сприяє морально-естетичному самооздоровленню нації, збереженню та розвитку звичаїв, обрядів, традицій, української мови, відродженню національної свідомості, духовності народу, іміджу України в європейському культурному просторі та є підґрунтям розвитку професійного мистецтва. На прикладі фольклору підкреслено значущість "живої культури" для людства у ХХІ столітті з виявленням у культурній спадщині тих феноменів, що можуть гідно репрезентувати українців у світовому культурно-мистецькому інтеграційному процесі.

Ключові слова: традиційна культура, нематеріальна культурна спадщина, життєздатність, фольклор, ЮНЕСКО, Конвенція.